

Brug af personlige værnemidler

Hvem har ansvaret, og hvor skal de personlige værnemidler benyttes?

Arbejds miljø i industrien

bfa-i.dk

Denne publikation er finansieret af BFA Industri, der er arbejdsmarkedets parters - i industrien - fælles forum for arbejdsmiljø. Indholdet er udtryk for parternes fælles holdning til emnet.

Dette er et generelt materiale. Der kan derfor være forhold i virksomheden, som gør at virksomheden bør tage kontakt til en autoriseret arbejdsmiljørådgiver.

Dette materiale og alle andre aktuelle udgivelser fra BFA Industri kan fås vedhenvendelse til organisationerne og downloades fra www.bfa-i.dk

Vurderet af Arbejdstilsynet

Arbejdstilsynet har haft vejledningen til gennemsyn og finder, at indholdet er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Vejledningen er alene vurderet som den foreligger, og Arbejdstilsynet har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner indenfor det pågældende område.

bfa-i.dk

Layout, produktion og tryk: Dplus ApS · Trykt på miljøvenligt papir
Oplag: 1.000 ekpl. · 3. udgave, oktober 2021 · ISBN 978-87-93174-92-4

Indhold

4

Hvorfor bruge personlige værnemidler, og hvem har ansvaret for hvad?

5

De 5 vigtige bud om personlige værnemidler

6

Tænk på sikkerhedskulturen og følg 3 vigtige skridt mod en god sikkerhedskultur

7

Hvordan findes der frem til de rigtige værnemidler, hvor længe holder de, og hvordan skal de vedligeholdes og opbevares?

9

Oversigt over personlige værnemidler

14

Læs mere om personlige værnemidler. Henvisninger til Arbejdstilsynets bekendtgørelser og vejledninger

Hvorfor bruge personlige værnemidler?

Et langt, sikkert og sundt arbejdsliv kræver, at arbejdsmiljøet er i orden. I nogle arbejdssituationer er det ikke muligt at undgå påvirkninger, når det gælder sikkerhed og sundhed. I disse situationer skal der bruges personlige værnemidler.

Hvordan er ansvaret fordelt?

Både arbejdsgiver, arbejdsleder, arbejdsmiljørepræsentant og medarbejder har et ansvar for, at de personlige værnemidler bliver brugt og yder sikker beskyttelse.

Arbejdsgiveren skal:

- Anskaffe og betale de egnede personlige værnemidler, og de tilhører arbejdsgiveren
- Sørger for, at de personlige værnemidler altid anvendes
- Sørge for at de ansatte instrueres i brugen af personlige værnemidler
- Sørge for skiltning, der hvor de personlige værnemidler skal bruges

Medarbejderen skal:

- Straks bruge de personlige værnemidler, hvor det er krævet
- Melde tilbage til arbejdsgiveren, arbejdslederen eller arbejdsmiljørepræsentanten, hvis der er fejl eller mangler ved de personlige værnemidler
- Medvirke til at alle medarbejdere anvender værnemidler, når det er påkrævet

Husk at værnemidler skal være CE-mærkede, og at der skal følge en brugsanvisning med fra leverandøren.

Arbejdsmiljøorganisationen kan ved runderinger kontrollere brugen af personlige værnemidler og derved være med til at sikre en god sikkerhedskultur.

De 5 vigtige bud om personlige værnemidler

Alle ansatte skal instrueres i, hvordan de personlige værnemidler bruges

Personlige værnemidler skal bruges, når det ikke er muligt at undgå påvirkninger på anden måde eller opgavens omfang er begrænset

Det personlige værnemiddel skal passe til medarbejderen og opgaven

Personlige værnemidler skal vedligeholdes, rengøres og opbevares korrekt

Forkerte eller defekte værnemidler giver falsk tryghed

Tænk på sikkerhedskulturen – det betaler sig

Desværre sker det ofte, at værnemidler ikke benyttes, selvom ansvaret er fordelt og medarbejderne er instruerede, og dermed kender sikkerhedsrisikoen. I de tilfælde er sikkerhedskulturen ikke på plads, hvilket kan have store konsekvenser, hvis det går galt. At skabe en god sikkerhedskultur kræver en ny adfærd omkring brugen af personlige værnemidler.

Der er 3 vigtige skridt på vejen mod en god sikkerhedskultur:

- Ledelsen skal klart melde ud, at sikkerheden har første prioritet
- Ledere og arbejdsmiljørepræsentanter skal kende deres ansvar og gå forrest som rollemodeller for medarbejderne. Det kan de gøre ved altid selv at fokusere på anvendelsen af personlige værnemidler og ved:
 - Selv at efterleve krav og retningslinjer
 - Anerkende og rose den gode adfærd
 - Løbende snakke med medarbejderne om sikkerhed
- Medarbejderne skal lære at være deres egen arbejdsmiljørepræsentant. Det betyder, at medarbejderne:
 - Altid tænker på deres egen sikkerhed
 - Bruger de personlige værnemidler fra start og i hele arbejdets udstrækning, når det er påkrævet
 - Overholder skiltningen og instruktionerne til personlige værnemidler
 - Medvirke til, at der anvendes værnemidler, når det er påkrævet

Hvor skal de personlige værnemidler benyttes?

Der skal skiltes der, hvor de personlige værnemidler skal benyttes. Derfor skal I gennemgå jeres virksomhed og fastlægge, hvor de forskellige arbejdsfunktioner skal foregå, og derefter opsætte skiltene synligt. Det er arbejdsgiverens ansvar, at skiltene opsættes, og at der instrueres i deres betydning, herunder hvor, hvornår, hvorfor og hvordan værnemidlerne skal anvendes.

Se oversigt over forskellige personlige værnemidler bagerst i vejledningen

Hvis der er krav om værnefodtøj i værksted, gælder dette krav alle, der færdes der. Herunder også kontorpersonale.

Hvordan findes der frem til de egnede personlige værnemidler?

Indenfor hver type værnemiddel findes der flere varianter, der beskytter mod specifikke påvirkninger. Det er arbejdsgiverens ansvar at finde frem til det egnede værnemiddel. Når der arbejdes med kemiske stoffer eller materialer, vil det egnede værnemiddel fremgå af leverandørens sikkerhedsdatablad (SDS) og den udarbejdede arbejdspladsbrugsanvisning. Arbejdes der med produkter, der har MAL-kode, kan der hentes oplysninger om krav til værnemidler ved bestemte arbejdsprocesser ved at gennemgå bilagene til bekendtgørelsen om kodenummererede produkter.

 Bilagene i bekendtgørelsen om kodenummererede produkter

Tilsvarende vil det fremgå af brugsanvisninger på tekniske hjælpemidler, maskiner m.v., hvilke krav der er om brug af personlige værnemidler. De personlige værnemidler skal være tilpasset den enkelte medarbejder. Det kan derfor være en god idé at prøve flere forskellige modeller. Husk at personlige værnemidler skal være CE-mærkede.

Hvor længe holder de personlige værnemidler?

Værnemidler har ikke ubegrænset levetid. I den medfølgende brugsanvisning fremgår det, hvornår de skal skiftes. Levetiden er også trykt direkte på nogle værnemidler, f.eks. på de fleste sikkerhedshjelme.

Generelt skal værnemidler skiftes, når de ikke yder den tilsigtede beskyttelse. Det kan f.eks. være, når handsker ændrer farve, form eller der er gennembrud.

Det er falsk tryghed, hvis det personlige værnemiddel er defekt eller ikke passer til medarbejderen og opgaven!

Hvordan skal de personlige værnemidler vedligeholdes og opbevares?

De personlige værnemidler skal vedligeholdes, rengøres og opbevares korrekt, så de altid yder optimal beskyttelse. Dette ansvar påhviler arbejdsgiveren. Det fremgår af den medfølgende brugsanvisning, hvordan vedligeholdelse og rengøring skal udføres. Der følger ofte en opbevaringskasse eller beholder med til værnemidlet, der skal bruges til opbevaring.

Det er vigtigt, at værnemidlet kontrolleres før brug, og at det årlige eftersyn foretages. Det er med til at sikre, at værnemidlet yder den tilsigtede beskyttelse. De personlige værnemidler bør gennemgås regelmæssigt, f.eks. i forbindelse med arbejdsmiljøgennemgangen på virksomheden.

Åndedrætsværn

Skal anvendes når der er risiko for indånding af forurenede luft, f.eks. når:

- Der er risiko for partikler og støv i luften
- Der er risiko for dampe og gasser i luften

Husk:

Åndedrætsværn skal passe til medarbejderen og opgaven. Åndedrætsværnet skal være tætsluttende og yde en god komfort. Der findes mange forskellige typer åndedrætsværn og beskyttelsesklasser, både i forhold til partikler og gasser. Benyttes friskluftforsyning, er der krav til kvaliteten af den tilførte luft fra kompressoren, og der er krav om eftersyn af det samlede anlæg.

Høreværn

Skal anvendes ved:

- Høreværn skal anvendes, hvis støjbelastningen er over 85 dB(A) samtidig med, at støjen skal forsøges dæmpet. Hvis støjbelastningen er over 80 dB(A), bør man for sin egen skyld anvende høreværn
- Vedvarende højt støjniveau og ved kraftig impulsstøj, f.eks. ved brug af støjende maskiner og andet støjende håndværktøj
- Svejsning, skæring og slibning
- Slagstøj, f.eks. hammer mod metal

Husk:

Høreværn skal passe til medarbejderen og opgaven. Høreværn har forskellige beskyttelsesgrader og forskellige pasformer, f.eks.:

- Ekspanderende ørepropper
- Formstøbte propper
- Bøjleløreværn
- Individuelt støbte ørepropper
- Elektroniske ørepropper

Sikkerhedsforklæde
påbudt

Sikkerhedsforklæde

Skal anvendes når der er risiko for påvirkning af kroppens front, f.eks. når:

- Der er risiko for gløder og gnister ved svejsning og termisk skæring
- Der er risiko for stænk fra kemiske stoffer og materialer
- Der er risiko for varmepåvirkning

Husk:

Forklædet skal passe til medarbejderen og opgaven. Forklæder fås i mange udformninger og materialer afhængig af formålet med beskyttelse, bl.a. læder, gummi og plastik.

Hjelm
påbudt

Beskyttelseshjelm

Skal anvendes når der er risiko for hovedskader, f.eks. når:

- Der er risiko for nedfaldende genstande
- Der er risiko for at slå hovedet mod genstande
- Der er risiko for klemning

Husk:

Beskyttelseshjelmen skal passe til medarbejderen og opgaven. Farven kan være vigtigt i forhold til synlighed. Der findes også hjelme med indbygget visir og høreværn, såkaldt kombiværn.

Beskyttelsehandsker
påbudt

Handsker

Skal anvendes når der er risiko for skader og øvrig påvirkning af hænderne, f.eks. når:

- Der er risiko for kontakt med kemiske stoffer og materialer
- Der er risiko for kontakt med varme eller kolde genstande
- Der er risiko for kontakt med spidse eller skarpe genstande

Husk:

Handskerne skal passe til medarbejderen og opgaven.

Handskerne skal have en god pasform og komfort og skal yde den rette beskyttelse. Der findes handske til en række forskellige formål.

Øjenværn
påbudt

Øjenværn

Skal anvendes når der er risiko for øjenskader, f.eks. når:

- Der er risiko for flyvende partikler fra slibning og skæring
- Der er risiko for påvirkning af støv eller stænk
- Der er risiko for påvirkning fra dampe fra f.eks. syrer og baser
- Der er risiko for optisk stråling fra f.eks. svejsning og skæring, herunder flamme- og laserskæring

Husk:

Øjenværn skal passe til medarbejderen og opgaven. Der findes mange forskellige modeller, f.eks:

- Visir
- Tætsluttende briller
- Briller med forskellige glastyper i forhold til arbejdets art og farlighed

Faldsikring

Skal anvendes når der er risiko for nedstyrtning, f.eks. når:

- Der arbejdes i højden på konstruktioner
- Der arbejdes i højden på bygninger
- Andet arbejde, hvor der kan ske nedstyrtning eller gennemstyrtning

Husk:

Faldsikring skal passe til medarbejderen og opgaven. Faldsikring består af en række enkeltdele, bl.a. sele, line, falddæmper og ankerpunkt, som ALLE er afgørende for sikkerheden.

Beskyttelsesdragt

Skal anvendes når der er risiko for påvirkning af hele kroppen, f.eks. når:

- Der sprøjtemales
- Der arbejdes med andre kemiske produkter, der spredes til luften
- Der er risiko for ekstrem tilsmudsning

Husk:

Beskyttelsesdragten skal passe til medarbejderen og opgaven. Beskyttelsesdragter fås i forskellige beskyttelsesklasser afhængig af formålet. Desuden fås beskyttelsesdragter i forskellige farver af hensyn til synligheden.

Værnefodtøj
påbudt

Værnefodtøj

Skal anvendes når der er risiko for fodskade, f.eks. når:

- Der er risiko for klemning
- Der er risiko for faldende tunge og uhåndterlige genstande. Jo mere skarpkantet og hård en genstand er, des større er risikoen for skader

Husk:

Værnefodtøj skal passe til medarbejderen og opgaven kan også fås med supplerende beskyttelse:

- Værnefodsål: Ved risiko for at træde skarpe genstande op i foden, f.eks. søm eller glasskår
- Skridhæmmende såler: Ved risiko for at glide eller falde
- Kemikaliebestandig: Ved risiko for at træde i kemikalier, f.eks. syrer, baser og olier
- Antistatisk og gnistsikker: Ved risiko for eksplosion fra dampe, gasser eller støv
- Brandhæmmende: Når der er risiko for stærk strålevarme, gløder, mv.

Læs mere om personlige værnemidler

Arbejdstilsynets bekendtgørelser:

- Arbejdstilsynets bekendtgørelse om arbejde med kodenumererede produkter
- Arbejdstilsynets bekendtgørelse om brug af personlige værnemidler

Arbejdstilsynet vejledninger:

- At-vejledning om arbejde med stoffer og materialer
- At-vejledning om arbejdspladsbrugsanvisning for stoffer og materialer
- At-vejledning om trykluft til åndedrætsværn
- At-vejledning om brug af høreværn
- At-vejledning om advarselsklæder
- At-vejledning om åndedrætsværn
- At-vejledning om faldsikring
- At-vejledning om værnefodtøj
- At-vejledning om beskyttelseshjelme
- At-vejledning om øjenværn

Branchevejledninger fra BFA Industri

- Værkstedsmappen, Branchevejledning BFA Industri.
- Vejledning om valg og anvendelse af høreværn, Branchevejledning BFA Industri.
- Vejledning om brug af handsker, Branchevejledning fra BFA Industri.

CO-industri
www.co-industri.dk
Tlf. 3363 8000

Dansk Industri
www.di.dk
Tlf. 3377 3377

Lederne
www.lederne.dk
Tlf. 32 83 32 83

bfa-i.dk

